

NOVETAT EDITORIAL

“M’indigna el que és políticament correcte”

Jordi Puntí publica ‘Els castellans’, on recorda el Manlleu de finals dels 70

Un any després de *Maletes perdudes*, Jordi Puntí dona a conèixer *Els castellans*, una versió ampliada de la sèrie d’articles sobre la immigració a Manlleu que va publicar a *L’Avenç* durant l’any 2007.

JORDI NOPCA

BARCELONA. Un bar amb parets “que groguejaven d’un marfil de nicotina”. Una màquina del *millón* boníssima: “Cinc boles, bola extra al cap de pocs punts i *bonus points* al final que t’ajudaven a fer partida fàcilment”. La victòria del Barça a la Recopa del 1979. Les fogueres de Sant Joan i els petards, que eren tirats “massa de pressa, a batzegades, sense control”. La piscina municipal i els dos trampolins: “Un arran d’aigua per als gallines (com jo) i un altre de més alt, molt alt, d’uns tres metres, per als estetes del salt de l’àngel”.

Aquests són uns quants dels records que Jordi Puntí posa sobre la taula al seu nou llibre, *Els castellans* (L’Avenç, 2011), on barreja la seva experiència personal al Manlleu de finals de la dècada dels 70 amb la voluntat d’explicar com era percebuda la immigració per part dels ciutadans –i, de retruc, per part dels petits de la casa–. “Vaig començar a prendre notes sobre què podia explicar de la immigració l’any 2005, durant una estada a Sant Martí d’Empúries”, diu l’autor de *Maletes perdudes*. “Quan anava tornant a Manlleu hi trobava gent que havia conegut quan érem preadolescents i que en aquella època identificàvem com *els castellans*. Molts d’ells s’havien casat, tenien fills i parlaven en català. L’any 2007, *L’Avenç* em va proposar d’escriure una sèrie d’articles i vaig decidir que m’hi posava: em vaig proposar explicar aquells anys de jocs amb un component literari”.

El bar, la màquina del *millón*, el Barça, les fogueres de Sant Joan i la piscina municipal perden el punt naïf de la nostàlgia quan es posen en relació amb *els castellans*, que aconseguien partides gratis amb una facilitat esparverant, tenien més petards i s’atrevien a fer servir el trampolí alt sense cap mena d’inhibició. “La idea del foraster és sempre la de l’invasor, algú que fa por, que arriba i et farà canviar. La gent té molta por dels canvis, en general: prefereix la seguretat del que ja coneix, encara que sigui menys interessant, que la inseguretat del que pot venir. La gent s’arrisca molt poc”. Puntí transmet la divisió entre vilatans i forasters –catalans i castellans– des

del principi del llibre. I aprofita, també ja al primer paràgraf, per mostrar que aquesta divisió ja partia d’una base errònia: “Dèiem: «Els castellans». Però la majoria de nens ni tan sols eren fills de castellans. Els seus pares havien vingut del sud –d’Andalusia, de Múrcia, d’Extremadura, de Castella–, havien vingut quan eren joves, als anys seixanta, havien vingut carregats amb maletes de cartró, mocadors de farcell rebotats de roba, misterioses capses lligades amb un cordill i masegades pel viatge”.

El solar del davant dels pisos de can Garcia (on vivia un percentatge elevat d’immigrants) era el camp de batalla explícit dels nens. Uns i altres es perseguïen, s’intimidaven i es llançaven pedres. “El conflicte no era greu perquè era transformat en pel·lícula”, explica Puntí. “Quan tiraves la pedra pensaves en *cowboys* i indis, en el Barça i el Madrid: mai no t’imaginaves que podies fer mal al contrincant, obrir-li el cap o treure-li un ull”.

Sucre i medicina

“La infantesa és una ficció”, diu Puntí. “La vivim com una ficció perquè no tenim records i totes les experiències són noves i tenen un component fantàstic. Quan la recordem tendim a viure-la com una pel·lícula. El llibre explora aquesta mirada de la ficció pel·lícula. Recordem el passat amb un fil narratiu que moltes vegades no tenia”. A més d’expandir els articles originals, Puntí ha treballat els textos amb la mateixa exigència literària que a *Maletes perdudes*: “Tot està pensat perquè funcioni com a llibre conjunt. Una de les coses que he tingut molt en compte ha estat limitar les batalletes. Pertanyo a la primera generació pop: com que no hem viscut ni la Guerra Civil ni la postguerra, els nostres records estan molt fonamentats en la televi-

JORDI PUNTÍ (MANLLEU, 1967)

L’autor de *Maletes perdudes* –llibre que acaba de guanyar el premi Lletra d’Or– ha reescrit i ampliat durant l’últim any una sèrie d’articles que va publicar a *L’Avenç* durant l’any 2007. IVÁN MORENO

sió, el cinema, els tebeos... Quan he fet servir algun referent ha estat amb la intenció que fos el sucre d’abans de la medicina”.

Un dels primers llibres que Puntí va rellegir abans de posar-se a escriure va ser *Els altres catalans*, de Paco Candel. “En aquell moment, Candel va optar pel subterfugi, en comptes de dir *els immigrants* o *els castellans*. A l’hora de titular el llibre vaig voler defugir allò políticament correcte, també pensant en la nova immigració, una part de la qual viu als mateixos pisos de can Garcia, on abans hi havia els castellans. Entre tots hem establert un doble llenguatge: el llenguatge públic i social –políticament correcte– i el llenguatge real, el que se sent als bars o deixa anar la gent. El que és políticament correcte m’indigna, però també el llenguatge que s’utilitza amb una voluntat simbòlica, ideològica i col·lectiva. Dir *els castellans* –o *els xarnegos*, que encara era més despectiu– per acabar-se referint a

un tipus de gent. Les identificacions col·lectives sempre amaguen la por al que és desconegut, la sensació d’invasor. Sóc una persona molt individualista i em molesta que s’utilitzin aquestes etiquetes”.

Els castellans ha aparegut tot just un any després de *Maletes perdudes*, novel·la que, a més de l’edició catalana i la castellana, ja ha venut els drets per ser traduïda a vuit llengües més. Un dels personatges de la novel·la, el Tembleque –arrauixat i *lolailo*– ha estat un dels motivadors de l’exploració tendra i alhora aspra que es planteja el llibre, que combina el record dels tres cinemes de Manlleu que funcionaven a l’època –“el Cine d’en Pau, el cine Garcia i el Sidney Cinema”– amb les mirades de reüll amb els castellans. El moment històric és més pròxim que el del “*florido pensil*” i la “*fotografia amb mapamundi al darrere*”, però els prejudicis que hi trobem tenen aquell punt atàvic, cavernós i exclusivista dels primers de la tribu. ■

Aiguat de juliol, 1979.

FONS CARLES MOLIST. ARXIU MUNICIPAL DE MANLLEU

Pisos de can Garcia, 1979.

FONS CARLES MOLIST. ARXIU MUNICIPAL DE MANLLEU

a
ara

P. 42

‘Misterios de Lisboa’ de Raúl Ruiz, el film de l’any

P. 45

El malson franquista de Picasso, en vinyetes

P. 46

Perico Sambeat, el ‘jazzman’ de l’any